

N:o 28.

Auk. till Riksd. kansli den 1 mars 1898, kl. 12 midd.

Utlåtande, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

(R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1897 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i riksgäldskontoret förda efter den 23 september 1897, med hvilken dag revisorernas protokollsgranskning slutade, till och med den 20 januari 1898, å hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande års Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande med anledning af berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o.

Angående skilnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda jernvägsaktiebolags annuitetslikvider.

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagens statsutskott lemnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1897 meddela följande siffror:

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 4 Saml. 1 Afd. 19 Häft. (N:o 28.)

Till statskontoret levererad behållning af trafikinkomster å statens jernvägar		kr. 13,800,000: —
A lånen till enskilda jernvägar till riksgäldskontoret inbetald ränta *)	kr. 2,054,352: 44	
amortering	» 573,999: 86	» 2,628,352: 30
		kr. 16,428,352: 30

Af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade stats-
lånen kr. 10,086,282: 32

Med anledning deraf att i denna
post ingår ränta å medel, som upp-
lånats för odlingslånefondens räkning
och till fortsatt utveckling af statens
telefonväsende, bör från sistnämnda
belopp afdragas:

den statskontoret påförda ränta å försträckningar till odlingslåne- fonden	kr. 177,969: 43	
telegrafverket påförd ränta å lyftade me- del för utveckling af statens telefon- väsende	» 179,395: 83	» 357,365: 26
		kr. 9,728,917: 06

Deremot skall härtill läggas ränta
å de i följd af vestkustbanans för-
värfvande af staten öfvertagna

obligationslån	kr. 100,450: —	
kommunlån	» 45,203: 17	» 145,653: 17

utvisande dessa summor en statens
ränteutgift å upplåningen för jern-
vägar af » 9,874,570: 23

Kapitalaf betalning å de fonderade stats- lånen	kr. 2,231,488: 89	
Stadgad afsättning till amortering å dito	» 217,633: 33	

Transport kr. 2,449,122: 22 kr. 9,874,570: 23 kr. 16,428,352: 30

*) Den för år 1897 debiterade räntan utgjorde 2,047,394 kronor 85 öre.

Transport	kr. 2,449,122: 22	kr. 9,874,570: 23	kr. 16,428,352: 30
Kapitalafbetalning å öfvertagna obli- gations- lån kr. 69,000: —			
kom- mun- lån .. »	19,848: 64	» 88,848: 64	» 2,537,970: 86
			» 12,412,541: 09
Öfverskott statsverket till godo			kr. 4,015,811: 21

Härvid är ytterligare att märka, att å vissa lån till enskilda jernvägsanläggningar för år 1897 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i sjelfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda jernvägar. Detta räntebelopp uppgår till 54,049 kronor 6 öre.

2:o.

Fullmäktige hafva å sid. 8—14 af sin den 20 sistlidne januari till Riksdagen afgifna, i statsutskottets memorial n:o 1 intagna berättelse meddelat, hvilka då *till betalning förfallna annuitetsbelopp* å de från riksgäldskontoret till kanal- och jernvägsanläggningars utförande samt till byggnader utgifna lån *icke* vid nämnda tid blifvit af vederbörande gäldade. Enligt hvad utskottet inhemtat, har efter berättelsens afgifvande icke inträffat någon förändring i berörda hänseende.

Till jernförelse mellan förhållandena under de senast förflutna åren vill utskottet här meddela, att riksgäldskontorets fordran för förfallna, men icke verkställda inbetalningar å utgifna lån för enskilda jernvägar, kanal- och slussanläggningar m. m. uppgingo -- oberäknadt den numera med intecknade 4 procent obligationer kapitaliserade upplupna räntan, 1,707,800 kronor, å inköpta Bergslagernas jernvägsaktiebolags 5 procent-obligationer af år 1874 — till följande belopp, nemligen:

vid början af år 1890	kr. 755,500: 82
» » » » 1891	» 925,259: 44
» » » » 1892	» 1,141,074: 60
» » » » 1893	» 1,389,751: 24
» » » » 1894	» 1,749,591: 60
» » » » 1895	» 1,955,930: 41
» » » » 1896	» 2,320,768: 10
» » » » 1897	» 2,486,682: 85
» » » » 1898	» 2,336,180: 09.

3:o.

Angående lånet för förändring och tillbyggnad af läroverksbyggnaden i Skara.

(Rev.-ber. sid. 21—22; förkl. sid. 292—296.)

Vid 1865—1866 års riksdag beviljade Rikets Ständer såsom bidrag till förändring och tillbyggnad af elementarläroverksbyggnaden i Skara dels ett anslag af 15,000 riksdaler och dels ett låneunderstöd af 40,000 riksdaler, under förutsättning att vederbörande landsting till byggnadsföretaget i dess helhet bidroge med 20,000 riksdaler samt att staden Skara tillsköte hvad som, utöfver det sålunda för ifrågavarande byggnadsföretag till 75,000 riksdaler beräknade bidrag, kunde för ändamålet erfordras.

Lånet, som skulle få innehafvas räntefritt under fem år och derefter återgäldas medelst en annuitet af 5 procent å ursprungliga beloppet, af hvilken annuitet 4 procent skulle utgöra ränta och återstoden kapitalafbetalning, utbetalades från riksgäldskontoret under åren 1868 och 1869 emot två af Skara domkapitel den 17 juni 1868 och den 20 januari 1869 utfärdade skuldförbindelser, hvardera å 20,000 riksdaler.

Efter det Riksdagens år 1892 församlade revisorer omförmält, att under åren 1889—1891 föreskrifven ränte- och kapitalbetalning ej verkstälts å ifrågavarande lån, samt påpekat, att Skara stifts byggnadskassa, som enligt 135 § af gällande läroverksstadga vore afsedd för de allmänna läroverkens behof, vid 1891 års slut haft en behållning af 13,104 kronor 24 öre, beslöt 1893 års Riksdag, som ansåg, att någon tvekan icke kunde råda derom, att nämnda kassas medel finge och, om kassans ställning sådant medgäfv, äfven borde användas till återbetalning af statslånet, att uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att i skrifvelse till domkapitlet framhålla, att stiftets byggnadskassa vore skyldig att, i mån af tillgång, till riksgäldskontoret inbetala förfallna och framdeles förfallande annuiteter å statslånet.

Efter det fullmäktige fullgjort detta uppdrag, har domkapitlet i ränta och amortering inbetalt år 1893 1,000 kronor och under hvarterdera af åren 1894 och 1895 3,000 kronor; hvaremot under år 1896 ej någon betalning å statslånet egt rum.

Med erinran om dessa förhållanden hafva 1897 års revisorer meddelat, att Skara domkapitel i skrifvelse till fullmäktige i riksgäldskontoret den 17 februari 1897 tillkännagifvit, att af de kassor, ur hvilka räntor och annuiteter för lånet borde gäldas, nemligen Skara högre allmänna läroverks byggnadsfond och Skara stifts byggnadskassa, den förstnämnda saknade

tillgångar, men att från den senare en inbetalning af 1,300 kronor vore att under september månad förvänta. I skrifvelse den 8 i sistnämnda månad hade emellertid domkapitlet, med öfverlemnande af redogörelser för ställningen i de båda kassorna, anmält, att domkapitlet med hänsyn till förutsedda större utgifter för byggnadskassan ansåge kassans tillgångar för närvarande icke medgifva ytterligare utbetalning till ifrågavarande ränteliqvid; och hade fullmäktige vid föredragning af sistberörda skrifvelse funnit hvad i ärendet förekommit icke till någon deras åtgärd föranleda.

Under året 1896 hade, såsom ofvan blifvit omnämndt, ingen ränte- och kapitalafbetalning egt rum, och att döma af domkapitlets skrifvelse af den 8 sistlidne september, syntes det revisorerna, som om sådan betalning ej heller vore att förvänta för år 1897. Då emellertid Skara stifts byggnadskassa, som vid 1891 års slut, på sätt förut erinrats, enligt räkenskaperna egt en behållning af 13,104 kronor 25 öre, vid slutet af år 1896 kunde uppvisa tillgångar af 18,648 kronor 35 öre och den 1 september 1897 af 19,167 kronor 50 öre, ansågo revisorerna, att medel stått domkapitlet till buds att under åren 1896 och 1897 fullgöra föreskrifna ränte- och kapitalafbetalningar; och hafva därför revisorerna, som ej heller i domkapitlets skrifvelse till fullmäktige funnit anfördt, hvilka de förutsedda större utgifter vore, som för det dåvarande icke medgafve byggnadskassan att fullgöra ränte- och kapitalafbetalningen i fråga, förhållandet för Riksdagen, anmält.

I en den 22 december 1897 till fullmäktige i riksgäldskontoret afgifven förklaring har Skara domkapitel anfördt följande:

Revisorerna hade missförstått domkapitlets skrifvelse till fullmäktige af den 8 sistlidne september, då de uppfattat den såsom innebärande ett återkallande af det beslut om en utbetalning af 1,300 kronor ur stiftets byggnadskassa till ränteliqvid å ifrågavarande lån, hvarom tillkännagifvande blifvit gjordt genom domkapitlets skrifvelse till fullmäktige af den 17 nästföregående februari. I berörda skrifvelse af den 8 september hade domkapitlet — under erinran om sitt förut under året tillkännagifna beslut att, så snart medel blefve disponibla, för ändamålet utbetala 1,300 kronor — vidare yttrat, att domkapitlet »ansåge kassans tillgångar icke medgifva ytterligare utbetalning till ifrågavarande ränteliqvid», det vill säga någon utbetalning utöfver den omnämnda, redan beslutade å 1,300 kronor. Denna utbetalning hade också — emot hvad revisorerna antagit — verkligen egt rum, hvilket domkapitlet visade genom öfverlemnande af styrkt afskrift utaf ett den 18 sistlidne oktober dagtecknadtt qvitto från riksgäldskontoret. Angående skälet, hvarför utbetalningen skett något mera än två veckor efter utgången af den tid, inom hvilken den enligt

den 17 februari gjordt tillkännagifvande skulle vara att förvänta, hade domkapitlets kassaförvaltare, hvilken erhållit förståndigande att behörigen verkställa domkapitlets beslut, såsom förklaring meddelat, att ett för ändamålet uppsagdt lån influtit senare, än beräknadt varit.

Med inräkning af ofvannämnda 1,300 kronor hade domkapitlet under de fem sistförflutna åren ur byggnadskassan för ifrågavarande ändamål utbetalt ett sammanlagdt belopp af 8,300 kronor, hvartill borde läggas ett år 1893 afskrifvet lån till Skara allmänna läroverks byggnadsfond å 1,388 kronor 10 öre, hvilket lån år 1888 till fonden utlemnats, på det att densamma skulle sättas i stånd betala då förfallna annuitet å skulden till riksgäldskontoret. Så höga utbetalningar hade icke varit möjliga, såvida icke kassan under dessa fem år hade haft ovanligt stora inkomster från lediga ecklesiastika beställningar, nemligen sammanlagdt 9,199 kronor 85 öre från tre kyrkoherde- och en komministersbeställning.

Vid tiden för afgifvandet af domkapitlets förevarande förklaring hade byggnadskassan en kapitalbehållning af 17,551 kronor 12 öre; dess kontanta behållning vore 84 kronor 44 öre. De ordinarie inkomsterna utgjordes dels af räntor, hvilka med gällande räntefot å det utlånade kapitalet uppginge till omkring 750 kronor årligen, dels af en årlig kollekt inom stiftet, hvilken plägade inbringa omkring 90 kronor, dels af hyror för lägenheter inom bibliotekshuset i Skara, för år 1897 uppgående till 250 kronor. Dessutom hade kassan på grund af läroverksstadgans § 135 mom. 1 att i vissa fall uppbära inkomst från ledig ecklesiastik tjänst, en inkomst, som dock enligt sakens natur icke kunde med säkerhet påräknas och som understundom många år i följd uteblefve. De ordinarie utgifterna utgjordes hufvudsakligen af sådana, som afsåge underhållet af bibliotekshuset i Skara med en dertill hörande mindre parkanläggning samt af gatorna omkring detsamma. Dessa utgifter hade i medeltal för de senare åren uppgått till omkring 400 kronor, men kunde naturligtvis under enstaka år, då större reparationer erfordrades, stiga till betydligt högre belopp.

Den år 1893 församlade Riksdagen hade i skrifvelse till fullmäktige i riksgäldskontoret förklarat, att byggnadskassans medel kunde och, om kassans ställning sådant medgäfve, borde användas till återbetalning af ifrågavarande lån, men Riksdagen hade tillika med hänsyn till kassans dåvarande ringa behållning förklarat skäl icke förefinnas att vidtaga åtgärder för utfående af resterande inbetalningsbeloppen. Domkapitlet hade ansett sig kunna uppfatta denna Riksdagens skrifvelse sålunda, att Riksdagen icke ovilkorligen fordrade, att de tillgångar, som kassan kunde hafva öfriga sedan ofvannämnda oundgängliga utgifter blifvit bestridda,

skulle till det yttersta tagas i anspråk för betalande af Skara läroverks byggnadsskuld, utan att denna för stiftets alla läroverk afsedda och genom bidrag från hela stiftet bildade kassa afven skulle kunna lemna understöd till nybyggnad, förändring eller reparation af läroverkshus inom stiftet, der sådant af domkapitlet pröfvades vara af nöden. Nu hade domkapitlet visserligen under de två senaste åren låtit kassans kapitalbehållning ökas med några få tusen kronor utöfver den, som förefunnits det år, då Riksdagen aflåtit ofvan anförda skrivelse till riksgäldskontoret. Men härtill hade domkapitlet ansett sig ega tillräckliga skäl dels i den omständigheten, att räntefoten å kassans utlånta kapital icke obetydligt nedgått, dels ock förnämligast i den omständigheten, att det kommit till domkapitlets kännedom, att nybyggnad eller större förändring af läroverkshus på mera än ett håll inom stiftet visat sig af behovet påkallad och vore af vederbörande påtänkt. Någon formlig ansökan om understöd ur byggnadskassan för sådant ändamål hade visserligen ännu icke till domkapitlet ingått, men domkapitlet hade all anledning antaga, att dylik ansökan vore att förvänta.

På grund af den kännedom, som domkapitlet inhemtat om Skara läroverks byggnadsfonds ställning, måste domkapitlet anse osannolikt, att fonden skulle kunna i större mån, om ens något, bidra till skuldens återbetalande. Fonden, som icke egde något kapital, hade en årlig inkomst genom lärjungarnes afgifter af 1,700 å 1,800 kronor. Detta belopp hade under de senare åren i det närmaste åtgått till läroverkshusets underhåll (jemte brandförsäkring, gatuunderhåll m. m). Beloppet kunde synas högt, men dervid vore att märka, dels att utgifterna för underhållet under flera år inskränkts till det minsta möjliga, blott för att fonden skulle kunna fullgöra sin betalningsskyldighet till riksgäldskontoret, dels att byggnaden, som uppfördes för det i förhållande till dess storlek låga priset af 106,000 kronor, kräfdes jemförelsevis höga underhållskostnader. Ehuru man icke behöfde antaga, att dessa kostnader skulle stiga till lika högt belopp under alla följande år, syntes det dock icke rådligt, att fonden genom att göra sig af med möjligen blifvande öfverskott satte sig ur stånd att bekosta en större reparation eller förändring af läroverkshuset, när sådan visade sig behöflig. I hvarje händelse syntes något betydligare bidrag från byggnadsfonden till lånets återbetalande icke vara att förvänta.

Vid sådant förhållande måste hela eller så godt som hela bördan af skulden falla på stiftets byggnadskassa, något, som den Riksdag, hvilken beviljade låneunderstödet, att döma af riksdagsförhandlingarna, icke afsett eller beräknat. Då den återstående kapitalskulden utgjorde 32,344 kronor 13 öre och den årliga räntan alltså belöpte sig till 1,293 kronor 77 öre,

hvertill komme obetalta förfallna räntor, vid 1897 års slut uppgående till 4,195 kronor 68 öre, ansåge domkapitlet, att, derest icke oväntadt höga extra inkomster skulle tillfalla byggnadskassan, densamma aldrig skulle blifva i stånd att återgälda någon del af kapitalskulden. Denna skulle till följd häraf efter all sannolikhet i everldeliga tider betunga kassan, hvilken alltså — under förutsättning att betalningsskyldigheten utkräfdes, så långt de alldeles oundgängliga utgifterna medgäfvde — komme att försättas i den ställning, att, det ändamål, för hvilket den vore afsedd, icke kunde af densamma främjas i vidare mån, än som skedde genom underhåll af bibliotekshuset i Skara och räntebetaling å Skara läroverks byggnadsskuld.

Domkapitlet hade icke, såsom kunde synas antydt i revisorernas berättelse, haft för afsigt att afvika från sitt under de senare åren iakttagna förfarande att hvarje år taga i noggrant öfvervägande, om och i hvad mån byggnadskassans tillgångar kunde anlitas för återbetalande af ifrågavarande lån. Men domkapitlet hade, på de skäl, som ofvan anförts, ansett med billighet öfverensstämmande, att vid denna pröfning hänsyn toges dertill, att byggnadskassan äfven framgent åtminstone i någon mån skulle kunna understödja nödiga byggnadsföretag till läroverkets tjänst.

Domkapitlet kunde icke underlåta att uttala önskvärdheten deraf, att, om icke fullständig afskrifning kunde beviljas, byggnadskassan måtte med befrielse från all vidare räntebetaling tillåtas genom årliga, efter dess ställning afpassade afbetalningar återgälda kapitalskulden.

Ehuru, mot revisorernas antagande, domkapitlet verkligen under nästlidna år erlagt den utlofvade inbetalningen af 1,300 kronor å omförmälda statslån, anser utskottet det dock kunna ifrågasättas, huruvida under de senare åren de för lånets återgåldande tillgängliga medel blifvit härför anlitate i den utsträckning, förhållandena medgifvit, eller om icke domkapitlet varit i tillfälle att i vidsträcktare mån, än som skett, fullgöra stadgade betalningsvilkor. Af de fonder, från hvilka annuiteterna å statslånet böra utgå, hade, enligt hvad domkapitlet upplyst, Skara stifts byggnadskassa vid 1897 års slut en kapitalbehållning af 17,551 kronor 12 öre, hvilken behållning domkapitlet emellertid ansett böra sparas särskildt för bestridande af förestående utgifter för byggnadsföretag å läroverkshus inom stiftet. I saknad af närmare utredning är utskottet dock icke i tillfälle att bedöma, i hvad mån detta ändamål kräver kassans bibehållande vid dess nuvarande, under de senare åren ej obetydligt ökade belopp. Med anledning häraf får utskottet, som icke kunnat finna giltig anledning för den af domkapitlet ifrågasatta befrielsen från vidare räntebetaling å statslånet, hemställa,

att Riksdagen må uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att efter inhemtande af utredning, huruvida icke Skara stifts byggnadskassas ställning kan medgifva större inbetalningar å ifrågavarande statslån ände under senaste åren gjorda, vidtagna de åtgärder, hvar till förhållandena föranleda.

4:o.

Angående lånet för reparation af Vesterås domkyrka.

(Rev. ber. sid. 23; förkl. sid. 297.)

Sedan 1856—1857 års Riksdag för en större reparation af Vesterås domkyrka anvisat dels 45,000 riksdaler såsom anslag och dels 22,500 riksdaler såsom lån, men detta statsbidrag å tillsammans 67,500 riksdaler befunnits för ändamålet otillräckligt, begärde Kongl. Maj:t af 1859—1860 års Riksdag till fortsättning af den påbörjade reparationen ett ytterligare anslag af 28,000 riksdaler, afsedt till, bland annat, som ej särskildt angafs, grundens onläggning och yttre takets lagning. Med bifall till statsutskottets hemställan anvisade Riksdagen det äskade beloppet till utgående från riksgäldskontoret för att domkyrkokommissionen i Vesterås tillhandahållas, med vilkor likväl att det sålunda beviljade understödet borde återgäldas i den mån domkyrkans inkomster dertill framdeles lemnade tillgång. Lånet utbetalades från riksgäldskontoret den 31 december 1860 emot domkyrkokommissionens förbindelse, men hitintills har någon afbetalning å detsamma icke egt rum.

Med anledning af en utaf Riksdagens år 1892 församlade revisorer gjord anmälan beslöt 1893 års Riksdag anmoda fullmäktige i riksgäldskontoret att hos domkyrkokommissionen göra erinran om verkställande af någon afbetalning å ifrågavarande skuld. Den anmaning, fullmäktige på grund häraf till kommissionen afläto, har emellertid icke medfört åsyftad påföljd.

Nästlidna års revisorer hafva nu, vid det förhållande att domkyrkans räkenskaper för år 1896 utvisade en behållning vid årets slut af 32,140 kronor 79 öre, sålunda mer än tillräcklig för hela lånets återgäldande, ansett anledning föreligga till en förnyad anmaning till domkyrkokommissionen om verkställande af åtminstone någon afbetalning å lånet och hafva därför hemställt, att uppdrag i sådant afseende måtte af Riksdagen meddelas fullmäktige i riksgäldskontoret.

I en med anledning häraf den 20 sistlidne december till fullmäktige afgifven förklaring har domkyrkokommissionen anfört följande.

I domkyrkans behållning vid 1896 års slut ingick hennes fastighetsfond med 8,116 kronor 44 öre, hvaraf dock endast räntan finge användas, hvadan den disponibla behållningen alltså utgjorde 24,024 kronor 35 öre. Dessa medel voro emellertid bundna genom kontrakt om leveranser och arbeten för pågående kyrkoreparation och hade under år 1897 användts, hvarförutom lån måst upptagas, såsom årets räkenskaper komme att utvisa.

På grund häraf och då ifrågavarande lån enligt den därför utgifna förbindelsen borde återbetalas i den mån kyrkans inkomster dertill lemnade tillgång, förklarade sig kommissionen hvarken kunna ej heller vara pliktig för närvarande verkställa någon afbetalning å detsamma.

Utskottet finner väl, att revisorerna haft giltig anledning att fästa Riksdagens uppmärksamhet å den tillgång, som vid 1896 års slut syntes förefinnas för återgåldande af ifrågavarande lån. Då emellertid genom domkyrkokommissionens förklaring blifvit upplyst, att domkyrkans disponibla behållning numera helt och hållet åtgått till bekostande af fortsatta reparationsarbeten, lär för närvarande en anmaning i det af revisorerna angifna syfte icke medföra afsedd påföljd; hvadan utskottet tillstyrker,

att Riksdagen vid hvad sålunda i detta ärende förekommit må för närvarande låta bero.

5:o.

Angående sekreterare- och ombudsmanstjänstens i riksgäldskontoret uppehållande på förordnande tills vidare.

(Rev. ber. sid. 56—57; förkl. sid. 290—291).

Revisorerna hafva ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet å nedan omförmälda förhållande.

I skrifvelse till fullmäktige den 12 oktober 1889 anhöll sekreteraren och ombudsmannen i riksgäldskontoret H. Wikblad, under förmälan, att han samma dag af Kongl. Maj:t utnämnts och förordnats till statsråd, det fullmäktige ville bevilja honom ledighet från utöfvande af sekreterare- och ombudsmanstjänsten, vare sig för den tid, hvarunder han komme att innehafva statsrådsemetet, eller, om fullmäktige funne detta icke kunna bifallas, tills vidare. Med bifall till hvad statsrådet Wikblad i senare alterna-

tivet hemställt, beviljade fullmäktige honom den sökta ledigheten tills vidare, i sammanhang hvarmed beslöts utfärdande af anslag och kungörelse för befattningens uppehållande medelst förordnande.

I fråga om beviljandet af tjänstledigheten var emellertid en af fullmäktige af skiljaktig mening och yttrade: »Då efter min uppfattning det för riksgäldskontoret gällande reglemente ej föranleder dertill, att tjänsteman, som tillträdt annat embete, kan vid sin i kontoret innehafvande tjänst qvarstå, har jag ansett mig förhindrad bifalla herr statsrådet Wikblads framställning».

Enligt hvad revisorerna vidare anført, fortfore den sålunda tills vidare för statsrådet Wikblad beviljade tjänstledigheten ännu på nionde året, och hans i riksgäldskontoret innehafvande tjänstebefattning uppehölls alltjemt på förordnande.

Denna anordning syntes revisorerna icke stå i full öfverensstämmelse med det för riksgäldskontoret gällande reglemente. Reglementets § 26 mom. 4 innehölle nemligen följande bestämmelse: »Tjänsteman vid riksgäldskontoret får icke annan tjänstebefattning utom riksgäldskontoret mottaga», men dermed syntes det äfven få anses gifvet, att han ej heller finge mottaga ett statsrådsembete, utan med frånträdande af sin förra befattning. Det kunde för öfrigt ej öfverensstämma med riksgäldskontorets verkliga intressen, att den, som uppehölle den viktiga sekreterarebefattningen, saknade fullmägt. Den otrygga ställning ett blott förordnande beredde måste nemligen göra det för en duglig tjänsteman angeläget att så fort som möjligt söka skaffa sig en för hans framtid säkrare ställning utom verket. Så hade under år 1897 den tjänsteman, som dittills på förordnande uppehållit statsrådet Wikblads sekreterare- och ombudsmansbefattning och hvilken, enligt hvad fullmäktiges ordförande till fullmäktiges protokoll den 20 nästlidne maj uttalat, i utöfningen af denna tjänstebefattning ådagalagt sällspordt nit och utmärkt skicklighet, afsagt sig det honom meddelade förordnandet för att mottaga en befattning utom riksgäldskontoret, i följd hvaraf ett nytt förordnande för annan man nyligen måst utfärdas. Men med oftare inträffande ombyten af sekreterare kunde den olägenheten följa, att kontinuiteten rubbades vid behandlingen af de viktiga ärendena inom sjelfva riksgäldskontoret. Förvaltningen af detta verk hade uppdragits åt fullmäktige, men dessa, som utsågos enligt § 71 riksdagsordningen, hade sina uppdrag för kortare tider, och kunde sålunda ofta komma att vexla, och om nu äfven sekreterareförordnandena gång efter annan ombyttes, vore det att befara, att förvaltningen af verket i dess helhet derpå kunde blifva lidande. Under inga förhållanden kunde det emellertid vara egnadt att befrämja det behöriga handhafvandet af de magtpåliggande göromål, som

med sekreterarebefattningen vore förenade, om befattningen komme att af den, som förordnades att tills vidare uppehålla densamma, betraktas allenast såsom en öfvergångsplats, som han vore färdig att lemna vid första bästa tillfälle.

I anledning af detta revisorernas yttrande hafva fullmäktige i riksgäldskontoret i skrifvelse till Riksdagen den 7 nästlidne januari anfört följande:

Den af revisorerna åberopade bestämmelsen i reglementets 26 § vore i sitt sammanhang af följande lydelse:

»Aflöningen för riksgäldskontorets tjänstemannapersonal och vaktbetjening utgår enligt den af Riksdagen för nämnda verk fastställda aflöningsstat, hvilken icke får öfverskridas; varande nedanstående *vilkor* och *förbehåll* stadgade för tillgodonjutande af den för bemälda tjänstemannapersonal och vaktbetjente beviljade *löneförhöjning*;

4:o. Tjänsteman vid riksgäldskontoret får icke annan tjänstebefattning utom riksgäldskontoret mottaga. — — —»

Af nu anförda paragraf, hvars innehåll återfunnes i samtliga från och med år 1875 utfärdade reglementen, syntes det fullmäktige framgå, att den i mom. 4 meddelade bestämmelsen om förbud för en riksgäldskontorets tjänsteman att mottaga tjänstebefattning utom kontoret endast vore ett vilkor, hvars uppfyllande fordrades för tillgodonjutande af den för tjänsten i kontoret beviljade förhöjda aflöning, men ingalunda, på sätt revisorerna förmenat, innebure en obetingad föreskrift, att innehafvare af sådan tjänst skulle frånträda densamma, så snart han erhållit tjänstebefattning utom nämnda verk. Stadgande i sistberörda syfte förekomme ej heller eljest i reglementet; och då den nuvarande ordinarie innehafvaren af sekreterare- och ombudsmansbefattningen icke, efter det han tillträdt statsrådsemetet, uppburit någon aflöning från riksgäldskontoret, kunde fullmäktige icke finna, att reglementets bestämmelser blifvit i förevarande fall åsidosatta. Det fullmäktiges beslut af den 17 oktober 1889, hvarigenom statsrådet Wikblad beviljades ledighet tills vidare från utöfvandet af sekreterare- och ombudsmanstjänsten i riksgäldskontoret, syntes för öfrigt, sedan närmast derefter församlade Riksdag lemnat denna åtgärd utan anmärkning, icke vidare vara föremål för granskning. Fullmäktige, som emellertid varit oförhindrade att pröfva, huruvida förhållandena kunde påkalla ändring i den en gång beslutade anordningen, hade dock icke funnit giltig anledning att förvägra statsrådet Wikblad fortfarande ledighet från nämnda tjänst. Härtill hade fullmäktige så mycket mindre ansett sig hafva skäl, som, jemlikt stadgandet i 34 § regeringsformen, ledamot af statsrådet, hvilken till

detta embete kallats från annan statstjänst, i allmänhet tillåtits att fortfarande innehafva sistnämnda befattning, hvilken under tiden uppehållits på förordnande, samt detta förhållande icke från Riksdagens sida föranlett anmärkning.

I ofvan meddelade förklaring hafva fullmäktige hufvudsakligen yttrat sig angående den rent formella sidan af förevarande fråga. Hvad revisorerna anfört beträffande de praktiska olägenheter, som kunna föranledas deraf att sekreterare- och ombudsmanstjensten i riksgäldskontoret under längre tid uppehålls på förordnande tillsvidare, har deremot icke i fullmäktiges förklaring upptagits till bedömande. De betänkligheter, revisorerna i sådant afseende framhållit, synas emellertid utskottet förtjena beaktande. Särskildt vid det förhållande att medlemmarne i riksgäldskontorets styrelse jemlikt grundlagens stadgande utses endast för kortare tider och sålunda inom få år kunna vexla, måste det vara af vigt att täta ombyten ej förekomma af den tjänsteman, hvilken vid handläggandet af de magtpåliggande ärenden, som tillhöra riksgäldskontorets förvaltning, närmast har att tillhandaga fullmäktige med upplysningar om förut fattade beslut och vidtagna åtgärder. Med hänsyn till det sätt, hvarpå tjänstegöromålen inom riksgäldskontoret äro fördelade, torde man icke i allmänhet kunna påräkna att vid inträffande ledighet af sekreterarebefattningen finna en för densammas uppehållande lämplig person bland riksgäldskontorets öfriga tjänstemän; och uppenbart är att, då nämnda befattning anförtros åt en person, som förut icke haft tillfälle vinna närmare kännedom om verkets förvaltning, denne först efter någon längre tids utöfvande af tjensten kan fullt sätta sig in i de omfattande, ofta invecklade och svårlösta frågor, som der handläggas. Med afseende å dessa förhållanden torde det icke förnekas att särskildt vid tider, då större låneoperationer förestå, ombyte af ifrågasvarande tjänsteman kan vara förenadt med olägenheter för verket.

På grund af hvad ofvan anförts och i anledning af revisorernas uttalande, att ombyte af tjänstförrättande sekreterare icke skulle i tillräcklig mån förebyggas, så länge ifrågasvarande befattning uppehålls på förordnande, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att taga under ompröfning, huruvida med afseende å föreliggande omständigheter sekreterare- och ombudsmansbefattningens uppehållande på förordnande under längre tid för verket medför olägenheter, samt att, derest detta skulle befinnas vara förhållandet, vidtaga åtgärder för att tjensten må vardas af ordinarie innehafvare bestridd.

6:o.

Hvad för öfrigt blifvit i revisorernas berättelse om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning anmärkt eller erinradt har utskottet funnit dels vara genom vederbörandes utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; och har utskottet funnit hvad vid läsningen af fullmäktiges protokoll förekommit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

7:o.

Granskningen af fullmäktiges gemensamt med fullmäktige i riksbanken vidtagna åtgärder för utförande af det fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus har öfverlemnats till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott.

8:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen af riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i deras protokoll från den 21 januari 1897 till och med den 20 januari 1898.

Stockholm den 1 mars 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.